BRÁZDA

Spišská Kapitula
1815 1990

časopis seminaristov

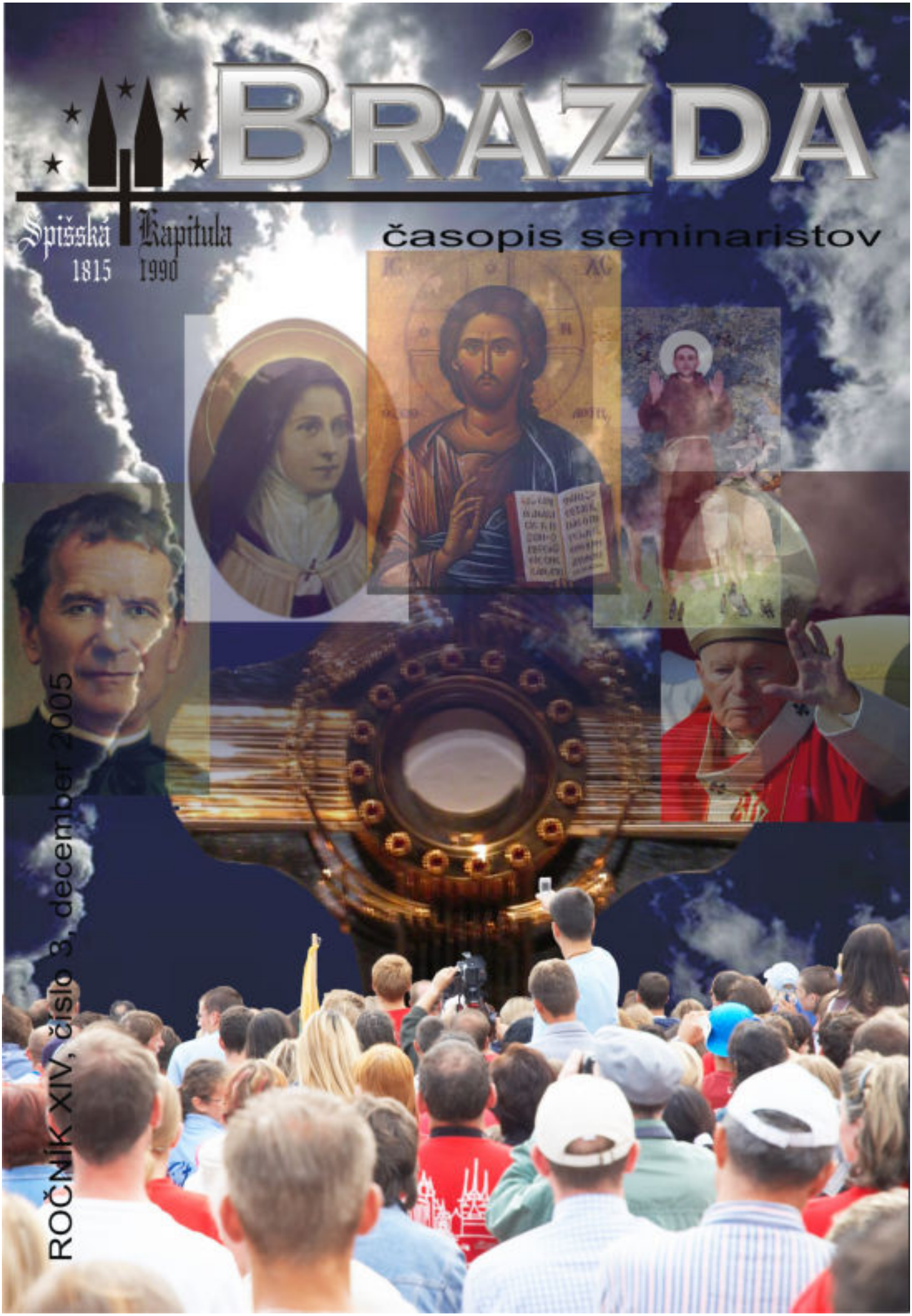

ROČNÍK XIV, číslo 3, december 2005

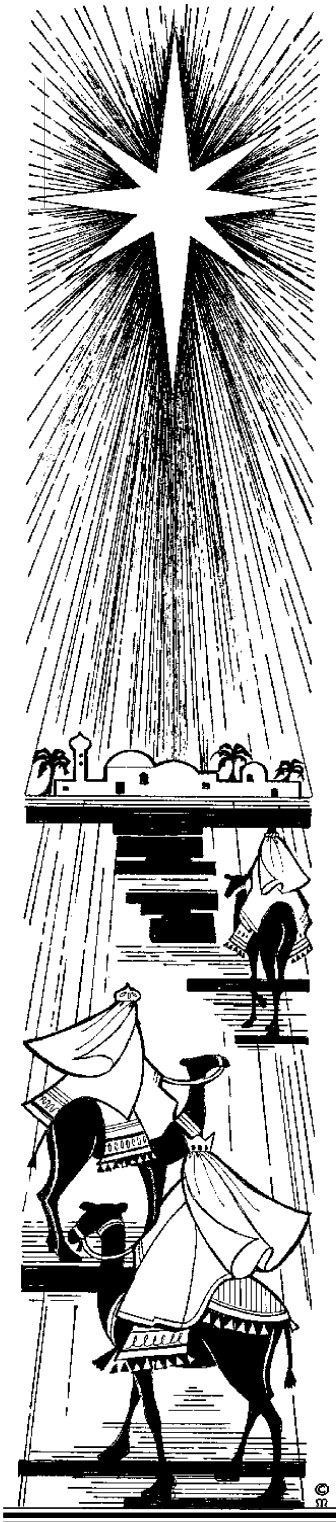

obsah

3 Nedotknutá tieňom
Michal Janiga
4 Mesiac a slnko
Ján Kuboš, špirituál
6 Za modlitbou do Loyoly
Martin Kakalej
7 Svet už nie je taký ako predtým
Ján Szentkereszty
8 Symbol v našom živote
Martin Bednár, Ľuboš Laškoty
9 Mešita Matky Božej v Paríži
Gleb Česnokov
10 Pracuje, myslí a hovorí s Bohom
rozprávali sa Pavol Jurčaga a Peter Zibura
11 Mysli najprv nato čo je hore
Matúš Reiner
12 40. rokov Dei Verbum
prof. Anton Tyrol
14 Prepáčte, pán učiteľ, zabudol som si ...
Pavel Kolivoška, špirituál
16 Mons. Ján Jalovecký
Milan Kerdík
19 Čo sa stalo, prihodilo ...
spracoval Michal Janiga
20 Logos v gréckej filozofii a u evanielistu Jána
Marcel Šefčík
22 Šport - hokejová liga v semináři
Juraj Cvoliga
23 Správy
Pavol Jurčaga

Časopis seminaristov v Spišskej Kapitule.
Vydáva Nadácia Kňazského seminára biskupa Jána Vojtaššáka,
Spišská Kapitula 12, 053 04 Spišské Podhradie. E-mail: brazda@kapitula.sk.
Rediguje redakčná rada, ktorú vedie Michal Janiga.
Číslo technicky pripravili: Martin Majda, Peter Zibura, Miroslav Ondrejka, Matúš Reiner.
Ilustračné foto: elektronický zdroj, fotoarchív Michala Janigu, fotoarchív Pavla Drdáka, fotoarchív Vincenta Polláka, fotoarchív redakcie Brázda.
Redakcia má právo na úpravu článkov.
Číslo neprešlo odbornou jazykovou úpravou.
Tlač: MTM, Levoča.
Pre vnútornú potrebu.

Nedotknutá tieňom

„Do noci hriechu žiari, nedotknutá tieňom dedičného hriechu, duša tej, čo je plná milosti, ktorá nám zrodila Spasiteľa a rozšliapala hlavu hada.“

V predvečer prvej adventnej nedele žiari pri oltári chrámu jediná svieca. Vzbudzuje čosi tajomné, hreje až kdesi vnútri a tmu akosi v tejto chvíli nikto nevníma. Jej svetlo vzbudzuje nádej a radosť každej rodiny, že i v ich domácom „chráme“ zažiari v dnešný večer svetlo, ktorého žiara na adventnom venci každý týždeň zosilnie. Východ a žiaru tohto svetla predchádza však tá, ktorá je od večnosti vyvolená za matku. „Ešte v „noci“ očakávania príchodu Spasiteľa zažiarila ako opravdivá „ranná hviezda“. Ako táto hviezda spolu s úsvitom predchádzala východ slnka, tak aj Mária od svojho nepoškvrneného počatia predchádzala príchod Spasiteľa, ktorý bol východom „slnka spravodlivosti“ v dejinách ľudstva.“[1]

Dnes je ten čas, kedy máme aj my jedinečným spôsobom možnosť „noc“ nášho vnútra prežiariť Svetlom, ktoré naplnilo Máriu pri zvestovaní, a ktorého matkou sa stala. V blahej pamäti pápež Ján Pavol II. nás vo svojej encyklike Redemptoris Mater jedinečným spôsobom povzbudzuje hľadieť na Máriu, ktorá je „plná milosti“. Je požehnanou, obdarovanou osobitným darom, ktorý podľa Nového zákona má svoj prameň v živote samého trojjediného Boha, Boha, ktorý je Láska. Ovocím tejto lásky je vyvolenie.[2] Možno tento dar nájsť v povolaní každého z nás. Jeho prameňom je Kristus. Mária ostala vždy otvorená Božej vôli, všetko si uchovávala vo svojom srdci a premýšľala. Tu sa vytvára priestor, aby sme tento čas milosti ostali otvorení pre Boha, otvorení podobne ako Mária tomuto „daru zhora“ (porov. Jak 1,17). Musíme však uveriť tomuto Svetlu, nechať ho zosilnieť. „Mária sa pri zvestovaní úplne oddala Bohu a prejavila „poslušnosť viery“. Odpovedala celým svojím ľudským a ženským ja. Uverila v nádeji proti nádeji. Svätý Otec píše: Veriť znamená úplne „sa oddať“ samej pravde slova živého Boha a pritom vedieť pokorne uznávať, „aké nepochopiteľné sú jeho súdy a nevyspytateľné jeho cesty“ (Rim 11,33).“[3]

V Márii nachádzame tú, ktorá sa „stala prvou z tých, čo slúžia Kristovi aj v iných, a tak pokorou a trpezlivosťou privádzajú svojich bratov ku Kráľovi, ktorému slúžiť znamená kraľovať, a plne dosiahla tú „kráľovskú slobodu“, ktorá je vlastná Kristovým učeníkom: slúžiť značí kraľovať.“[4]

Skúsme spolu s Máriou prežiť tieto zvyšné dni adventu a následne dni Vianoc. Ona je tou pravou učiteľkou v škole viery, poslušnosti, lásky a služby, ktorej nie je nikdy v našom osobnom živote i vo vzájomných vzťahoch dostatok. Do „noci hriechu“, ktorá často sídli v nás nech zažiari aj skrze túto Hviezdu – Máriu nádej a teplo Svetla, ktorého je matkou. Prajem vám i sebe, aby dar nášho povolania nikdy nezničila „noc“, ale zveľaďovalo v raste Svetlo, ktoré prišlo na svet. Nech nás robí ľuďmi a nie chodiacimi mátohami.

1 JÁN PAVOL II., encyklika *Redemptoris Mater* (25. marca 1987). Trnava – SSV, 1999, s.10.
2 JÁN PAVOL II., encyklika *Redemptoris Mater* (25. marca 1987). Trnava – SSV, 1999, s.19.
3 JÁN PAVOL II., encyklika *Redemptoris Mater* (25. marca 1987). Trnava – SSV, 1999.
4 JÁN PAVOL II., encyklika *Redemptoris Mater* (25. marca 1987). Trnava – SSV, 1999, s.85.

Michal Janiga

Mesiac a Slnko

III. Charakter nového života - [1] Ak ste teda s Kristom vstali z mŕtvych, hľadajte, čo je hore, kde Kristus sedí po pravici Boha! [2] **Myslite na to, čo je hore, nie na to, čo je na zemi!** (Kol 3, 1-2)

Ak nás sv. Pavol vyzýva myslieť na to, čo je hore, určite nám môže pomôcť v týchto úvahách myšlienka na Mesiac a Slnko.

Keby u nás nevyšlo Slnko, videli by sme (pri vyjasnenej oblohe) len Mesiac. O Slnku by sme vedeli veľmi málo, azda len to, že musí byť veľmi žiarivé a jasné. Nevideli by sme ho totiž priamo, len nepriamo, prostredníctvom Mesiaca.

Tak veľa alebo málo vieme o Bohu a tak málo alebo veľa z Neho vidíme. Vidíme iba Jeho odraz. Pozeráme na jeho odraz, nie na Neho samého. Tento odraz vnímame v kráse prírody a osobitne v kráse človeka. Naše tušenia o Ňom, ako aj najkrajšie knihy so všetkými hlbokými myšlienkami o Bohu, sú len Jeho odrazom, nič viac. Jedinečným spôsobom je prítomný v Eucharistii, ale aj tam zostáva pre nás skrytý: *Ukrývaš svoju tvár vo Sviatosti...* (*JKS* 498, 1)

Raz však Boha uvidíme, aký je. Nie však svojimi telesnými očami, pretože jestvuje aj druhé videnie, ktoré je omnoho hlbšie a podstatnejšie.

Ak poviem *pozrel som smrti do očí*, nevidel som smrť svojimi očami, ale nanajvýš som zažil niečo, čo možno zažiť vtedy, keď je náš život ohrozený. ***Niečo zažiť*** je vnútorným nazeraním. Ak odhadnem vlastnosti nejakého človeka, nemusí bezprostredne predo mnou stáť, - jednoducho si uvedomujem jeho existenciu, uvedomujem si, aký je. Vidieť Boha znamená v tomto zmysle zažiť Boha takého, aký je.

V našom živote sú len **tri veci, ktoré sú žiadanejšie ako peniaze, moc a pôžitok**, a to **sú život, láska a spravodlivosť** (porov. Erich TRPIN, *Chlieb šťastia*, s. 100). Za ne je človek ochotný dať všetko a naše srdce má pocit, že tieto tri pravdy sú cieľom celého nášho bytia tu na zemi.

Všetok život nás tu necháva hladovať po plnšom živote, všetka láska po väčšej láske a všetka spravodlivosť po väčšej spravodlivosti. **Všetky tieto oblasti sú najkrajšími stopami Boha vo svete, najkrajším splnom Mesiaca, ktorý vytvára On, pretože je Slnkom, *svetlom sveta*. On je Život, Láska, Spravodlivosť v nekonečnom naplnení...**

Slová *Myslite na to, čo je hore, nie na to, čo je na zemi!* predchádza výzva sv. Pavla: *Hľadajte, čo je hore, kde Kristus sedí po pravici Boha!* Preto je namieste pýtať sa: Čo je tam, kde Kristus sedí po pravici Boha? Katechizmus Katolíckej cirkvi uvádza: *V nebi Ježiš Kristus ustavične vykonáva svoje kňazstvo, „lebo žije stále, aby sa prihováral" za tých, „ktorí skrze neho prichádzajú k Bohu"* (*Hebr* 7, 25). *Ako „veľkňaz budúcich darov"* (*Hebr* 9, 11) *je stredom, hlavnou postavou a hlavným vykonávateľom liturgie, ktorá v nebi uctieva Otca na nebesiach* (porov. *KKC* 662). Hneď nasledujúci paragraf uvádza: *Sedieť po pravici Otca znamená nastolenie Mesiášovho kráľovstva a splnenie videnia proroka Daniela o Synovi človeka: „Jemu bola odovzdaná moc, sláva a kráľovstvo; jemu slúžili všetky národy, kmene a jazyky. Jeho vláda je vláda večná, ktorá nezanikne, a jeho kráľovstvo nebude nikdy zničené"* (*Dan* 7, 14). *Od tej chvíle sa apoštoli stali svedkami Kráľovstva, ktorému nebude konca* (*KKC* 664).

Nádherné svedectvo hľadania tohto Kráľovstva nachádzame aj v živote bl. sestry Zdenky Schelingovej. V jej *Zápisníku* nachádzame pod-

netné myšlienky i pre nás:

Žiť láskou znamená nechať všetok strach a spomienku na hriech.

Ak sme narobili chyby, nezvaľujme to na iných, na vonkajšie príčiny, na choroby či zlý čas, ale vždy iba na svoju nedokonalosť. Nech nás aj druhí pokladajú za nedokonalých. A práve to je pre nás ziskom, vtedy sa môžeme aj cvičiť v pravej pokore. Ak my sami hovoríme o sebe, že sme takí, to ešte nie je pokora.

Boh nám dá vždy toľko odvahy, koľko trpíme, a keď nám pridá utrpenie, pridá nám aj milosť trpezlivo ho znášať. Nič ma nezastraší, ani vietor, čo prihnal husté mraky. Moja dôvera vtedy rastie, lebo **viem, že za mrakmi je moje milované Slnko** (porov. Anton HABOVŠTIAK, *Za mrakmi je moje milované slnko*, s. 110-111).

Mesiac podáva zvesť o Slnku. Ale Mesiac sám je pre nás primálo. Život, láska a spravodlivosť podávajú zvesť o Bohu, a predsa len ony samé sú pre nás primálo. Môžeme sa však tešiť, pretože Ho raz uvidíme takého, aký je. Využime teda tento posvätný čas Adventu (v istom zmysle je celý náš pozemský život Adventom) na to, aby sme v svojich myšlienkach dávali prednosť hodnotám súvisiacim s našou večnosťou. Aby sme si častejšie pripomínali Ježišove slová: „*Hľadajte teda najprv Božie kráľovstvo a jeho spravodlivosť a toto všetko dostanete navyše*“ (*Mt* 6, 33).

Ján Kuboš, špirituál

Keď žijeme s Bohom, nejestvujú zbytočné dni a nejestvujú ani také, ktorých by sa nedotýkala jeho milosť. Každý deň je dňom milosti.

„Panna Mária, tvoja duša bola ponorená do mora horkosti, pozri na svoje dieťa a nauč ma trpieť a milovať v utrpení. Posilni moju dušu nech ju bolesť nezlomí. Matka milosti, nauč ma žiť s Bohom“ (Redemptoris Mater).

Jezuitské modlitby

Vezmi Pane a prijmi celú moju slobodu,
moju pamäť, môj rozum
a celú môju vôľu.
Všetko, čo mám a čo vlastním,
Ty si mi to dal.
Tebe, Pane, to vraciam,
všetko je to Tvoje, nakladaj s tým
celkom podľa Svojej vôle.
Daj mi len Svoju lásku a milosť,
lebo tá mi stačí.

Nauč nás, Pane, že pravá zbožnosť je
Teba, Stvoriteľa milovať vo všetkom
a všetko milovať v Tebe,
Teba nachádzať vo všetkých veciach,
pri pohľade na človeka
chváliť Teba, Bože,
aby každý v blížnom videl Tvoj obraz.
Pomôž nám tiež, Pane, aby každý náš čin
lásky i povinnosti
bol plný zbožnosti tak, ako modlitba.
Lebo všetko, čo konáme
v Tvojej službe,
je ozajstnou modlitbou.
Daj Pane, aby sme všetci rástli v svätosti
aj našou horlivou prácou
za Teba, Bože,
ktorý si všetko vo všetkom.
Amen.

Za modlitbou do Loyoly

Ak by sme sa vybrali na potulky do Španielskeho baskicka, iste by nášej pozornosti neuniklo mesto Loyola. Práve tu pri Azpeitii, v provincii Guipuzcoa sa roku 1491 narodil jeden z veľkých svätcov novoveku – Svätý Ignác. Pochádzal z baskickej rodiny. Bol vychovávaný na dvore vysokopostaveného kráľovského úradníka a neskôr sa dal na vojenskú kariéru. Jeho život sa však zmenil poranením nohy delovou guľou. Pripútaný na lôžko čítal životopisy svätých a Ježiša Krista. Prežil vnútornú premenu a zahorel túžbou nasledovať Krista. V Manrese prežil hlboké mystické zážitky, ktoré dali vznik jeho knihe Duchovných cvičení. Svoje duchovné skúsenosti vyjadril v podobe návodov na rozličné spôsoby modlitby, ktoré majú praktický význam. Jeden z takýchto návodou rozjímavej modlitby by som vám chcel predstaviť.

Spôsob meditácie, ktorú vytvoril svätý Ignác, môže trvať 30 minút až hodinu, čo závisí od časových možností a disponibility rozjímajúceho.

Meditácia má tieto časti:

1. Príprava na meditáciu
2. Prvé uvedenie do meditácie
3. Druhé uvedenie do meditácie
4. Vlastná meditácia

- Čo hovorí Boh
- Hodnotenie svojho života vo svetle Božieho slova
- Moja odpoveď

5. Záverečný rozhovor
6. Reflexia po meditácii

1. **Príprava na meditáciu.** Základom je Božie slovo obsiahnuté vo Svätom Písme. Vyberieme si konkrétny biblický text. Prečítame si ho viac krát, aby sme čo najlepšie prijali jeho obsah. Potom máme „prosiť Boha, aby sme všetky naše úmysly, rozhodnutia a činy zamerali na službu a chválu božskej Velebnosti“ (DC 46), ďalej máme prosiť o vnútornú slobodu od všetkých stvorení, aby nám neprekážali pri plnom odovzdaní sa božskej Velebnosti.

2. **Prvé uvedenie do meditácie.** Očami obrazotvornosti si vytvoríme scénu, na ktorej sa odohráva meditovaná udalosť, napr. Ježiša v Getsemanskej záhrade, ako sa modlí. Predstava miesta slúži ako maják celej meditácie.

3. **Druhé uvedenie do meditácie.** Tu prosím o ovocie meditácie. Prosba určuje cieľ, ktorý chcem dosiahnuť. Musí sa vzťahovať na konkrétny problém. Ak uvažujem napríklad o zmŕtvychvstaní, mám prosiť o radosť s Kristom. Prosím teda o hlboké citové prežívanie udalosti.

4. **Vlastná meditácia** má tri časti. *V prvej* pozorne počúvam Božie slovo, nazerám na odohrávanú udalosť, snažím sa, aby som skutočne začul Boží hlas. Nekladiem tu do popredia vlastnú intelektuálnu aktivitu, ale nechávam sa viesť Božím slovom a oddávam sa jeho pôsobeniu. Môžem si klásť otázky: Na akú pravdu ma upozorňuje Boh? Čo na mňa pôsobí pozitívne, alebo čo vzbudzuje u mňa nechuť? *V druhej časti* hodnotím aktívne svoj život vo svetle Božieho slova. Ono musí byť konkrétne, musí vystihovať všetky situácie, životné postoje, problémy, s ktorými sa stretávam v živote. Ak sa Božiemu slovu skutočne otvorím, vtedy odhalí všetky najhlbšie zámery ľudského srdca. *Tretia časť* vlastnej meditácie je moja odpoveď. Slobodne odpovedám na Božie slovo, akceptujem všetko, čo toto Slovo odhalilo a vyjadrujem pripravenosť podstúpiť aj ťažkosti a obete v záujme zosúladenia vlastného života s tým, čo Boh sám hovorí.

5. **Záverečný rozhovor.** Meditáciu zakončím srdečným bezprostredným rozhovorom s Bohom Otcom, Ježišom Kristom a Pannou Máriou. Rozhovor sa má konať tak, ako keď priateľ hovorí s priateľom alebo sluha zo svojím pánom.

6. **Reflexia po meditácii.** Po skončení meditácie preskúmam, ako sa mi darilo meditovať, čo mi prekážalo, čo mi pomohlo, pokúsim sa nájsť príčinu, prečo to bolo tak. Týmto spôsobom si hľadám svoj osobný spôsob meditácie.

„Ak sa zmení naše srdce, aký div, že sa potom cez nás začne meniť svet“, povedal svätý Ignác. Verím, že aj tento stručný návod rozjímavej modlitby pomôže všetkým nám na ceste premeny nášho srdca, ktoré raz môže zmeniť aj ten malý kúsok sveta, v ktorom raz budeme žiť svoje kňazstvo pre iných.

Martin Kakalej

Brodrick, J. : Počiatky jezuitov. Cambridge: Priatelia Dobrej knihy, 1986, 304 s. ISBN 0 – 919865 – 26 – 7.

Augustyn, J. : Učiteľ, kde bývaš?. Trnava: Dobrá kniha, 1998, s. 7 – 13. ISBN 80 – 7141 – 191 – 4

SVET UŽ NIE JE TAKÝ AKO PREDTÝM

Predstavujem si uplynulých dvetisíc rokov. Aký úžasný pocit by mal naplniť nás všetkých. Veď už toľko času uplynulo odvtedy, ako sa svet stal iným – Boh sa stal človekom! Svet, ktorý tisícročia bol ako stratená ovca, teraz sa stal ovcou nájdenou, pozdvihnutou na ramená Božím Synom.

Ale vo vtelení je i iná stránka. Boh sa stal človekom a cez Krista povedal slová večnej pravdy, ktorá ako droždie dané do cesta postupne zmenili celý svet. Boh nám ukázal veľkosť a vznešenosť človeka. Kristus po vtelení sa stal a navždy ostane dôkazom toho, že človek je nekonečne veľkým a hlbokým, že ako chrám je schopný obsiahnuť celú Božskú prítomnosť. Môže sa zjednotiť s Bohom, prijať do seba Jeho prirodzenosť, ako o tom píše apoštol Peter (2 Pt 1,4).

Človek je pre Boha natoľko hodnotný, že aj keď odpadneme od povolania, ktorého sa nám dostalo a nie sme ho viac hodní, Boh nikdy nemá s nami taký vzťah, ktorý by boli menej ako Jeho Otcovstvo a naše synovstvo.

V Kristovi je nám ukázané, že každý jeden človek je najvyššou hodnotou. Kristus žije a umiera pre každého z nás. Nezáleží Mu len na skupine ľudí, ale na každom jednotlivcovi. Každý z nás – ako sa píše v Apokalypse - má u Boha meno. To meno bude odhalené na konci časov. Nepozná ho nik okrem Boha a toho, kto ho dostane (Zjv 2,17). To meno – jedno a neopakovateľné - vyjadruje náš vzťah s Bohom. Každý z nás je pre Neho jednotlivcom. Aké je to úžasné! Svet od počiatku poznal národy a rasy, poznal otrokov a slobodných, poznal kategórie ľudí - tak ako aj moderný svet. Jedine Boh pozná živé a jedinečné osoby - mužov a ženy.

Pán prijíma každého z nás takého, aký sme. On prijíma dobrého i zlého. Teší sa z dobrého a umiera za spásu zlého. Pán nás vyzýva pamätať na to a káže nám byť takými, nielen v našom kresťanskom prostredí, ale aj vo svete, ktorý nás obklopuje. Stavať sa ku každému človeku spravodlivo, nehodnotiť a neodsudzovať, vidieť v každom človeku jeho krásu, ktorá je obrazom Božím, obdivovať ju, pomahať jej žiariť v celej jej sláve, stať sa skutočnosťou a zvíťaziť.

Boh nám ukázal takú lásku, akú prechadzajúci svet nepoznal. Lásku ktorá je zraniteľná, bezmocná, vylievajúca, obdarujúca, štedrá, obetavá; láska, ktorá dáva nielen to, čo má ale aj samu seba. Toto do sveta prinieslo narodenie Pana a ono to vo svete ostáva. Jeho svetlo žiari a bude žiariť, ale zvíťazí len vtedy, tento Boží pohľad na svet a roznesieme ho do celého sveta. Našu vieru, dôveru a nádej – sily, ktoré môžu pomôcť ostatným začať žiť nanovo. Nato, aby mohli začať žiť nanovo, musia vidieť to nové v nás. Svet sa stal novým cez zjednotenie Boha s človekom, keď Slovo sa telom stalo. My sa teraz musíme stať svedkami narodenia, slávou a svetlom Božím v tme súčasného sveta.

Ján Szentkereszty

SYMBOL V ŽIVOTE CIRKVI

„I porodila svojho prvorodeného syna, zavinula ho do plienok a uložila do jasieľ, lebo pre nich nebolo miesto v hostinci“ (Lk 2,7).

Táto správa o narodení Spasiteľa má v tomto čase posvätnú silu. Je naplnená radosťou a nádejou. Počas vianočného obdobia prichádzame do kostola k jasličkám a tešíme sa z „toho, ktorý prišiel na tento svet ako ten najbezbrannejší.“ No neprídeme k významu tohto posvätného času, ak tým všetkým charakteristickým sú iba „jezuliatko a jasličky.“ Veď na zem prišiel ozajstný a pravý Boh. Ten, ktorého túžobne očakával celý izraelský národ. My sme to šťastné pokolenie, ktoré vidí a počuje to, čo túžili vidieť a počuť mnohí pred nami

(porov. Mt 13, 17). Prorok Izaiáš o ňom povie, že je to ***Emanuel- Boh s nami (Iz 7,14).***

A evanjelista sv. Ján pridáva, že on je ***„Slovo, ktoré sa stalo telom a prebývalo medzi***

nami (Jn 1,14).“

Ako nám tieto udalosti dejín spásy vyjadruje liturgia? Má aj k tomuto vianočnému tajomstvu čo povedať?

Liturgia sv. omše je predovšetkým dielom Boha. Boh prichádza vo svojom slove a dáva sa do chleba a vína. Sprítomňuje sa na oltári.

Oltár je symbolom Krista. Je pomazaný krizmou, tak ako aj Duch Svätý pomazal Ježiša. Preukazujeme mu úctu najmä úklonom, pobozkaním, ale aj **prikrytím bielou plachtou**. Táto je znakom Ježišových šiat. Vo svojej vrcholnej láske sa Boží Syn neváhal zriecť aj svojho odevu. Paralelne k tomu nám to liturgia pripomína obnaženým oltárom na Veľký piatok. Prikryť oltár plachtou je veľmi starý zvyk zo 4. storočia.

No už starozákonný ľud vedel, že prikryť nejakú vec a o to viac zaodiať rúchom človeka znamená viac než len prejav pozornosti. Veď celé dejiny Zmluvy sú symbolizované pomocou odevu, ktorý znamená stratenú, alebo prisľúbenú slávu.

Prorok Izaiáš vidí Pána ako toho, ktorého obruby plášťa napĺňajú chrám (porov. Iz 6,1).

A prorok Ezechiel opíše biedu človeka, ako takého, ktorého sa ujal Pán keď ho prikryl svojím plášťom a tak si ho zasnúbil. Či nás Pán vo svojej dobrote neprikrýva každého osobitne keď prichádzame k jeho oltáru, zakaždým keď v nás nájde kúsok ochoty?

Vo východných chrámoch má oltár tvar štvoruholnej stavby. Je z kameňa, alebo z dreva. Ak je oltár vykresaný z kameňa, označuje samého Krista, „ktorý je základným kameňom Cirkvi.“ Kamenné oltáre obdĺžnikového tvaru pripomínajú hrob starokresťanského mučeníka, nad ktorým sa kedysi konala liturgia. Drevený oltár pripomína kríž Kristov. Oltár má mať štyri strany. To pripomína, že Kristus trpel za celý svet a smrťou na kríži priniesol najkrajšiu obetu svojmu Otcovi. Oltár je prikrytý tromi prikrývadlami:

K A T A S A R K A je z hrubšej látky a prikrýva menzu oltára. Pripomína plátno, do ktorého bolo ovinuté mŕtve telo Kristovo.

E N D I T I O N je biela prikrývka z jemnej látky na pokrytie katasarky.

I L I T O N - (korporál) je štvorcový kúsok bieleho plátna na oltári. Počas liturgie zabraňuje roztrúseniu a zneucteniu drobných častíc Najsvätejšej Eucharistie.

Medzi katasarkou a enditionom sa nachádza **A N T I M E N S I O N**. Je to štvorcový plátenný obrúsok, na ktorom je zobrazené uloženie presvätého tela Pána Ježiša Krista do hrobu. Uprostred kríža na antimensione sú našité relikvie (pozostatky niektorého svätého). Antimensiony pre chrámy obstaráva a posväcuje diecézny biskup pri Sv. liturgii Veľkého štvrtka. Sv. liturgia sa smie slúžiť len na oltári, na ktorom je antimension.

Aj týmto krátkym uvažovaním sme sa chceli priblížiť k očakávanému Tajomstvu Vianoc. Vieme, že ostať pri teórii je málo. A preto využime čas, ktorý sa nám ponúka - otvorme srdce Kristovi, ktorý pokorne klope a čaká.

spracovali: Ľuboš Laškoty, Martin Bednár

Použitá literatúra:

MALÝ, V.: Slávenie svätej omše

Slovník biblickej teológie, *Dobrá kniha : Trnava, 2003.*

GLOWA, W.: Znaky a symboly v liturgii, *Lublin, 2002.*

AKIMJAK, A.: Liturgika, *SSV : Trnava, 1987.*

«Mešita Matky Božej v Paríži»

Neporiadky a bitky emigrantov z moslimských krajín s bezpečnostnými službami vypukli na predmestí Paríža na začiatku novembra. Potom zachvátili nielen Francúzsko, ale i okolité krajiny – Belgicko a Nemecko. To všetko je zjavným zvýšením napätia medzi západným a moslimským svetom.

V septembri sa v Moskve uskutočnila prezentácia nového románu známej ruskej spisovateľky Jeleny Čudinovovej «Mešita Matky Božej v Paríži». Hlavnou témou je krach európskej civilizácie. Príbeh sa odohráva v roku 2048 vo Francúzsku. Moslimská expanzia na Západ privádza k tomu, že za dvadsať rokov štátnym náboženstvom zjednotenej Európy stáva sa Islam. Európska únia sa zmení na Euromoslimský blok krajín, ktoré žijú podľa islámského práva šari´ah. Chrám Matky Božej v Paríži sa stáva hlavnou mešitou ako sa to predtým stalo s chrámom Hagia Sofia v Istambule. Katolícka Cirkev ide znovu do katakomb. Výroba vína je zločin za ktorý sa kameňuje, obrazy a sochy sú zničené, hudba je zakázaná, ženy chodia v závojoch, kostoly sú prerobené na mešity. Francúzi, ktorí neprijali Islam majú obmedzené práva a žijú v getách. Ich osud je chudoba, prehliadky, zajatie, mučenie a iné svojvoľnosti, zo strány vládnucej moci.

Ale vo Francúzsku existujú dve sily stojace proti islamskému poriadku: Katakomboví kresťania, ktorí v tajnosti slúžia liturgiu a prijímaju za to mučeníctvo a Partizáni, ktorí vedú boje s okupantmi. Partizáni a Kresťania sa spájajú a organizujú vzburu. Pokiaľ prebiehajú krvavé bitky, biskup musí stihnúť nanovo požehnať poškvrnený Chrám Matky Božej v Paríži a odslúžiť omšu – Requiem. Potom musí byť chrám zamínovaný – to je rozhodnutie všetkých Francúzov – buričov. Je to akt beznádeje a svedectvo víťazstva kríža nad polmesiacom. Chrám vystúpi do neba svätyňou – na zemi on už nemá miesto – ale mešitou on neostane.

Autorka takto sama hodnotí knihu: „Táto kniha je úprimne, politicky nekorektná, akou môže byť len pravdivá antiutópia. Je to kniha napísaná človekom, pre ktorého viera je svätá a Cirkev nie je etnicko-kultúrne prostredie, ale Telo Kristovo. Táto kniha bude pre mnohých urážlivá. Ale všetko, čo je opísané v románe je pravda. Na pravdu sa urážajú, len hlupáci a zločinci“.

Vrátime sa do naších čias. Je jasné, že na Francúzsku a celej Európe zostanú stopy po prežitej „novembrovej„ kríze. Problémy republiky spojené s krachom Francúzskej migračnej politiky. Korene terajších neporiadkov treba hľadať v 50 – 60 tych rokoch XX. storočia. Vtedy sa západo európske štáty snažili riešiť vnútorné problémy zamestnania a pôrodnosti otvorením hraníc a prívalom cudzincov. Na rozdiel od Spojených štátov sa neodhodlali urobiť tvrdú selekciu prisťahovalcov. To priviedlo k tomu, že obyvatelia bývalých kolónií začali sa sťahovať do metropoly.

To, že vo Francúzsku vypukol problém migrantov je dosť logické, predovšetkým moslimskí imigranti sa presídlili a pokračujú v tom v obrovskom množstve. Ale ich komunita sa neintegruje do Francuzského spoločenstva, oni žijú vo svojom paralelnom sociume. Tento proces pritom prebieha nielen vo Francúzsku, ale i v celej Európe. Európske štáty nutne potrebujú migrantov a čím ďalej, tým viacej. Ekonomický stroj Európy sa bez prichádzajúcich pracovných síl zapcháva. Ale EÚ, ako vidíme z posledných události, nedokáže integrovať prívaly migrantov predchádzajúcich vĺn, a nemáme ani nádej, na uskutočnenia sa toho v blízskej budúcnosti. Európsky model asimilácie nefunguje v moderných podmienkách. Pre túto príčinu európské politiky nutne musia reformovať svoje migračné zákony.

Bočným efektom francúzskych neporiadkov sa môže stať pozdvinutie nacionalistických nalád v európskom spoločenstve. Túto vzniknutú situáciu aktívne používajú radikálni politici na povýšenie svojho rejtingu. Niektorí si nárokujú vyhodiť z Francúzska všetkých imigrantov a viac tam nikoho nevpustiť.

Z druhej strany rast nespokojnosti v emigrantskom prostredi môžu zneužiť iní radikáli – islamskí extremisti. Terajšie európske elity sú pod tvrdým tlakom, aj pod vplyvom nacionalistických strán, ktoré sú čím ďalej populárnejšie, aj pod tlakom islamistov.

Vo Francúzsku islamskí migranti a ich potomci tvoria 10 % obyvateľstva. Pre extrémistov je to dobrý potenciál aby mohli vystúpiť proti západnej civilizácií. Ako je známe, teroristov verbujú v európskych štátoch spomedzi migrantov z Blízkého Východu a Severnej Afriky. Oni sa nachádzajú pre nich netradičnom prostredí a preto sú otvorení radikálnym náladám, pretože sa cítia odvrhnutí.

Európe sa treba reálne zamyslieť, nad tým, že islamská menšina začina vystupovať proti spoločenskému systému a hodnotám európských štátov. Západná spoločnosť je dosť konzervatívna, ona si ešte neuvedomila nebezpečenstvá, ktoré jej hrozia. Islamizmus sa pre Európu stáva bombou, ktorá nevieme kedy vybuchne.

Gleb Chesnokov

Pracuje, myslí a hovorí s Bohom

V minulom čísle sme sa otca biskupa Františka opýtali, ktorá vedná disciplína je pre kňaza v pastorácii hlavná. Odpoveď znela, že potrebné je študovať všetky disciplíny. Čo by ste nám k tomu povedali Vy?

To je málo, len ich naštudovať. Potom ich treba žiť.

Pred časom sme oslávili pätnáste výročie znovuobnovenia kňazského seminára, pri ktorého obnove ste stáli aj Vy. Aké ste mali očakávania a čo všetko sa z toho stalo skutočnosťou?

Povedali sme si na začiatku, že chceme mať seminár a fakultu, ktorá bude na úrovni. Žiaľ, košičania sa odtrhli a keby sme boli dali dokopy tých najlepších, tak to mohlo byť na tej úrovni. Nemôžem povedať, žeby to nebolo dobré, nestačí len teologické štúdium na fakulte, ale dobrý kňaz sa učí do smrti.

Vieme, že to asi nie je reálne, ale chceli by ste mať seminár v Rožňave?

Je tu to, že pre toľkých bohoslovcov ako máme doteraz a neukazuje sa, žeby boli nejaké povolania, iba žeby zapôsobila Božia milosť, to nie je potrebné. Budov máme dosť a taktiež profesorov. Naozaj máme všetko, takže by sme to mohli urobiť, ale máme málo bohoslovcov. A tu na Kapitule je prostredie vynikajúce. Ešte len vyjdu z budovy a už sú na čerstvom vzduchu, a toto bohoslovci potrebujú.

Čo si ľudia podľa Vás najviac cenia u kňaza a ktoré čnosti u neho očakávajú?

Najviac zbožnosť a keď si nemyslia, že sa niekto pretvaruje, ale to čo cíti vo svojom vnútri, že to aj navonok preukazuje. Toto navonok treba preukazovať tak, žeby to bola opravdu oslava Božia pri slúžení Eucharistie i ostatných sviatostí.

Akú radu by ste nám dali, aby sme sa i k týmto čnostiam dopracovali?

Vyčistiť sa a potom sa ozdobiť čnosťami.

Ako by mal vyzerať ideálny program kňaza cez deň?

Ťažko je to povedať, lebo všade je to vo farnosti inak. Ráno je dobré si privstať a nielen utekať, ešte aj neumytý. Treba sa zamýšľať, že pracuje, myslí a hovorí s Bohom. Toto by malo byť aj jeho prácou celý deň, vzývať na začiatku o pomoc a po skončení nejakého diela ďakovať Bohu.

Aký je Váš denný program a aký je Váš plán na ďalší liturgický rok?

Každý deň sa modlievam so sestričkami a slúžievam im svätú omšu. Vstávam dosť zavčasu. Sestričky sa modlia už o pol šiestej a ja s nimi. Počas dňa prijímam návštevy a treba vybaviť poštu a prípadné povinnosti, ktoré vyplynú z biskupského úradu.

Nechcem a ani nemôžem hovoriť, že by som si robil nejaké plány do budúcna. To čo príde, tak chcem robiť ako vládzem.

V októbri ste oslávili výročie posviacky Katedrálneho chrámu v Rožňave. Ako by mal správne vyzerať vzťah „seminarista a chrám“ vzhľadom na naše budúce poslanie?

Naše chrámy sú ozdobené tým, že je tam prítomný sám Kristus, sviatostný Kristus. Tento vzťah by mal byť uvedomelý v tom, že je tam prítomný pravý Boh a pravý človek.

Blížia sa Vianoce a Nový rok. Aké je Vaše prianie pre nás k týmto sviatkom?

Aby ste si tento svoj život i prácu v semináři preniesli domov do svojich rodín a do svojich farností.

Za rozhovor ďakuje Pavol Jurčaga a Peter Zibura

„MYSLI NAJPRV NA TO ČO JE HORE“

Slnko svieti. Jasný deň priam núti človeka vyjsť si do prírody. Po úbočí kopca kráčal istý človek. Došiel až k opustenému krížu, ktorý stál na úpätí. Sadol si do trávy a hľadel na kríž.Rozmýšľal ako sa cíti prázdny a ako sa mu nič nedarí. Po chvíli však zaspal a prisnil sa mu zvláštny sen... Zrazu sa mu zjavil Boh a povedal: „Syn môj, teraz mám veľkú túžbu dať ti všetko čo potrebuješ, ale musíš so mnou spolupracovať.“

„Pane, a či sa o to nesnažím?“

„ Snažíš, ale tvoje srdce a myseľ ostávajú stále na zemi. „

„ A čo mám robiť Pane? Čo to má s tým spoločné? A ako to mám s tebou spolupracovať?“

„ Syn môj, v prvom rade mysli najprv vždy na to čo je hore.“

„Neviem, či sa mi také čosi bude dariť... Veď som taký slabý a okolo mňa je toľko vecí, ktoré upriamujú myseľ všelikam, len nie na Teba.“

„Aj na zemi sú veci, ktoré ti pomôžu upriamiť myseľ na mňa.“

„Ale Pane, keď sa obzriem, tak blízko seba vidím len samé zlo a to predsa k tebe nedvíha.“

„Povedz mi čo zle vidíš.“

„Vidím ako sa trhajú rodiny kvôli peniazom, alkoholu a sebectvu, ako sa z nich vytráca láska. Vidím mládež, ktorá za zmysel života pokladá užiť si. Vidím ľudí, ktorí si nevážia život, ako sa z ich života vytráca priateľstvo, ako všade chýba úprimnosť. Vidím.....“

„Syn môj, to všetko čo si povedal, je pravda. To napĺňa zem a ľudia nedbajú na môj hlas.

Na niečo si však zabudol!“

„A na čo Pane?“

„Vo svete je aj dobro a každé z lásky vykonané dobro, upriamuje myseľ na mňa. Vždy, keď pozdvihneš svoju dušu v modlitbe ku mne, tvoje srdce sa pre mňa stáva kúskom neba. Ja však nechcem naplniť len teba, ale chcem dať svoju lásku všetkým ľuďom a na to ťa potrebujem.“

„Pane, čože už len ja biedny môžem urobiť?“

„Veľa Syn môj, veľmi veľa. Vieš, že seje sa až vtedy, keď je zem obrobená a to je tvojou úlohou. Ty mi musíš pripraviť tú pôdu, pripraviť ľudské srdcia, aby boli schopné počúvať môj hlas. Svieť ľuďom ako jasný vzor a príklad. Skrze mňa, každý úprimný úsmev, každé dobré slovo aj každý dobrý skutok....., to všetko pomôže upriamiť druhým svoj zrak na mňa. „

„Áno Pane, ja chcem spolupracovať s Tebou a budem sa snažiť zo všetkých síl.“

„Tak je to správne syn môj!“ Mysli najprv na to čo je hore a tvoje srdce bude uchvátené až k nebu.....“

Sú dni, keď sa všetko darí.
Sú však dni, keď sa všetko rúca....
V prvom prípade sme na seba hrdí a myslíme si, že to všetko je naša zásluha. Málokedy ďakujeme. V druhom prípade to už tak nie je. Rýchlo dokážeme zvaliť vinu na okolie, na priateľov alebo aj na Pána Boha. Obe situácie si ale vyžadujú len jedno: upriamiť svoj zrak hore. Ak to ide dobre, musíme uprieť pohľad k nebu a s bázňou ďakovať. A čo ak to nejde až tak hladko? Vtedy musíme povzniesť svoju dušu až ku krížu..., Spojiť sa Kristom a s láskou obetovať všetok nezdar podľa Jeho vzoru.... a veriť, že všetko čo na nás Pán Boh dopustí slúži na naše posvätenie, a že ani v radosti ani v núdzi nie sme sami.

Matúš Reiner

Dei Verbum
Štyridsať rokov konštitúcie

Pred štyridsiatimi rokmi, dňa 18. novembra 1965 bola v Ríme podpísaná a zverejnená vieroučná konštitúcia Druhého vatikánskeho koncilu o Božom zjavení Dei Verbum. Preto sa v Pápežská rada pre napomáhanie jednoty kresťanov a Katolícka biblická federácia (KBF) rozhodli v septembri t.r. spoločne zorganizovať medzinárodný kongres k tejto téme, na ktorý boli pozvaní predsedovia konferencií biskupov a riaditelia biblických diel z celej KBF a mohli sa prihlásiť aj ďalší záujemci. Na kongrese sa zúčastnilo okolo 360 delegátov, medzi nimi okolo 65 biskupov a arcibiskupov. Medzi hosťami kongresu, niektorí aj aktívne vystúpili s prednáškami, boli kardináli: Walter Kasper, Carlo M. Martini, Giovanni B. Re, Paul Poupard, sýrsky katolícky patriarcha Ignace Pierre VIII. Abdel Ahad z Libanonu, kardinál Adrianus Johannes Simonis z Holandska. Z odborníkov biblistov tu boli prítomní mnohí špecialisti z celého sveta.

Po inauguračnom príhovore Mons. Vincenza Pagliu, prezidenta Katolíckej biblickej federácie a biskupa v diecéze Terni-Narni-Amelia a pozdravoch reprezentantov z iných cirkví na kongrese odzneli tri hlavné prednášky:

Kardinál Walter Kasper, prezident Pápežskej rady pre napomáhanie jednoty kresťanov prednášal na tému: **Dei Verbum Audiens et Proclamans – In religioso ascolto della Parola di Dio e proclamandola con ferma fiducia.** Autor vychádzal z dramatickej histórie vzniku konštitúcie a na jej plné pochopenie obrátil pozornosť na dišputy kard. Kajetána a Lutera a na ďalší progres v teologickej kryštalizácii pojmov Božie zjavenie, Písmo, Cirkev, prítomnosť Božieho zjavenia v Písma a Tradícii (problematika kategórií *partim – partim; et – et*). Zameral sa tiež na analýzu konštitúcie v otázke definovania Božieho slova v rozlíšení od ľudského slova. V tejto otázke koncil podľa Kaspera nedospel k definitívnej formulácii, čo malo potom dôsledky, ktoré formuloval Jozef Ratzinger vo svojom komentári k tomuto dokumentu v roku 1967. V ďalšej časti prednášky sa kard. W. Kasper venoval formulácii smeru hľadania odpovede v pastoračnom, spirituálnom a ekumenickom význame konštitúcie. Tu vidí autor veľký význam biblickej teológie, ktorá sa dala po koncile naozaj do pohybu a mnoho sa naučila aj od protestantskej biblickej teológie. Šiesta kapitola Dei Verbum nie je len nábožným dodatkom konštitúcie, ale jej ozajstným vrcholom. V nej sa nachádza aj riešenie otázky účinnosti Božieho slova na veriacich. Tu sa ukazuje „lectio divina" ako priestor, v ktorom možno s vierou počúvať a s dôverou ohlasovať Božie slovo. Lectio divina je aj riešením exegetických a ekumenických ťažkostí pri výklade Písma.

Arcibiskup John Onaiyekan, predseda Konferencie biskupov Nigérie a prezident SECAM prednášal na tému **Da Dei Verbum a Novo millennio ineunte – Il processo della ricezione della Dei Verbum alla luce del cambiamento di paradigmi negli ultimi 40 anni**. Arcibiskup Onaiyekan tu opísal niektoré fakty, ktoré sa stali po Druhom vatikánskom sneme ktorý nazval koncilom jednoty, obnovy, koncilom Písma. V dôsledku tohto koncilu sa Písmo stalo knihou Cirkvi, dušou posvätnej teológie, nastal rozkvet biblickej exegézy a ekumenizmu. Vzhľadom na budúcnosť treba prehlbovať a upevňovať dosiahnuté dobrá. Vedecká exegéza sa má stať prístupná pre všetkých, predovšetkým pre chudobných. Arcibiskup J. Onaiyekan vyslovil požiadavku, aby tento kongres požiadal Svätého Otca zvolať čím skôr synodu biskupov o Božom slove a jeho mieste v živote a poslaní Cirkvi. Poukázal tiež na súvis niektorých tém synody biskupov s niektorými konci-

lovými dokumentmi. Teraz je rad na Dei Verbum, ak sa nadšenie pre Novú evanjelizáciu nemá celkom vyprázdniť. Synoda by naozaj mala pomôcť lepšie pochopiť reč Nebeského Otca voči dnešnej Cirkvi.

Treťou veľkou prednáškou bolo vystúpenie kardinála Carla M. Martiniho, emeritného arcibiskupa v Miláne. Kardinál C.M. Martini SJ hovoril na tému **Il ruolo centrale della Parola di Dio nella vita della Chiesa – l´animazione biblica dell´esercizio pastorale.** Milánsky emeritný arcibiskup sa zameral na nasledujúce otázky: 1. Osobná spomienka a svedectvo pápeža Jána Pavla II. 2. Aké boli otvorené otázky v Dei Verbum? 3. Ako ich koncil riešil? 4. Aké bolo miesto Písma v Cirkvi v čase koncilu? 5. Aký bol prínos Dei Verbum k miestu Písma v Cirkvi? 6. Aké sú dôsledky Dei Verbum pre biblickú animáciu pastoračnej práce veriacich, najmä pre lectio divina?

Predovšetkým posledný bod prednášky kardinála Martiniho bol poznamenaný odporúčaním metódy lectio divina ako *„účinnej protiváhy voči praktickému ateizmu v našej spoločnosti... a ako kvasu pre spoločenstvo aj vo vzťahu voči veľkým náboženstvám Východu na našej planéte“.*

Celkom v závere prednášky kardinál spomínal viaceré dokumenty pápežov a kongregácií, ktoré odporúčajú metódu duchovného čítania Písma formou lectio divina. V tomto smere spomenul aj iniciatívu talianskej konferencie biskupov CEI, k čomu možno pridať aj explicitnú iniciatívu švajčiarskej konferencie biskupov so snahou uviesť tento spôsob čítania Písma. Prednáška C.M. Martiniho bola sledovaná s veľkou pozornosťou nielen prítomných účastníkov, ale aj zo strany ostatnej verejnosti, predovšetkým bola poznamenaná prítomnosťou veľkého počtu novinárov.

Okrem týchto prednášok kongres pracoval aj formou okrúhlych stolov, tzv. panelov, ktoré mali nasledujúce témy:

Výzvy a perspektívy pre implementáciu Dei Verbum vo svete

Panel A Amerika
Panel B Afrika
Panel C Ázia – Oceánia
Panel D Európa – Blízky Východ

Stretnutie s Božím slovom – Božie slovo v ľudských slovách

Panel E Božie slovo a kultúry
Panel F Exegéza a biblická pastorácia
Panel G Znovuobjavenie čítania Písma s vierou

Písmo a médiá: print media – group media – mass media

Večer: *Kreatívne metódy ohlasovania Božieho slova*

Božie slovo v kresťanskom živote

Panel H Biblia a katechéza
Panel I Biblia a liturgia
Panel J Biblia a rodina

Sväté písmo a jednota kresťanov

Božie slovo a medzináboženský dialóg

Panel K Biblia – Sväté písmo pre hebrejov aj kresťanov
Panel L Božie slovo v dialógu s islamom
Panel M Božie slovo v dialógu s hinduizmom a budhizmom
Panel N Božie slovo a nové náboženské hnutia

Dnešný svet a Božie slovo – otvorená výzva

Syntéza stretnutia

Záverečná koncelebrovaná svätá omša.

Na kongrese bol vypracovaný záverečný materiál ako plán práce pre jednotlivé kontinenty, účastníkom boli rozdané všetky materiály na CD-nosičoch, účastníci dostali aj spoločný materiál z anglickej a škótskej konferencie biskupov *The Gift of Scripture.* V piatok 16. septembra prijal účastníkov kongresu Svätý Otec Benedikt XVI. v Castel Gandolfo na osobitnej audiencii a predniesol im príhovor.

Spomenutý CD-Rom s textami hlavných referátov ako aj s mnohými ďalšími informáciami je dostupný na www.kbd.sk/novinky.

Anton Tyrol
riaditeľ KBD, účastník kongresu

„PREPÁČTE, PÁN UČITEĽ, ZABUDOL SOM SI DOMÁCU ÚLOHU...“

Dnes na základných školách prvého a druhého stupňa je už „normálne“, že na začiatku vyučovacej hodiny hociktorého predmetu stojí pred katedrou 6 – 12 žiakov a vyučujúci si „s pokorou“ vypočuje ospravedlnenie toho istého znenia: „...prepáčte, pán učiteľ, zabudol som si domácu úlohu...“. Na tvárach týchto žiakov možno zbadať istú ľahostajnosť. Niektorí pri ospravedlnení ani nepociťujú žiadnu hanbu. Ak z úst niektorých z nich na ďalších hodinách zaznieva to isté ospravedlnenie, skúsený vyučujúci vycíti, že buď vedome „zabúdajú“ splniť si povinnosť žiaka, alebo im chýba morálna podpora zo strany rodičov, alebo chýba dostatočná motivácia. Vyučujúci ako aj ostatní žiaci veľmi dobre vycítia, že ich spolužiakom chýba pocit zodpovednosti, že sa im nestane a že sa nič nedeje. Tu nepomôžu ani poznámky do zošitov, ani zlá známka. Pritom tento problém treba vnímať. Vyučujúci sa naňho musí pozerať aj z opačného hľadiska, z hľadiska celej triedy. Musí zohľadniť skutočnosť, že v triede má žiakov, ktorí zodpovedne pristupujú k svojim povinnostiam a ktorí si stále viac uvedomujú, že cez plnenie svojich povinností získavajú nové poznatky, schopnosti a nadobúdajú istú zručnosť. Títo žiaci celkom radi budú spolupracovať so svojim učiteľom, ktorí im na hodine predstaví ich konkrétnych spolužiakov a privedie ich k prísľubu, že si nevykonané úlohy dodatočne splnia. Na ďalšej hodine učiteľ pripomenie celej triede prísľuby ich spolužiakov a že všetci vedia, koho sa to týka a preto ich vyzve, aby predstúpili pred triedu a ukázali ako splnili dané slovo. Ak aj napriek tomu si nevykonali svoje úlohy, ukážu triede, že si nestoja za svojim slovom a neplnia si povinnosti žiaka. Výsledkom takejto spolupráci je, že sa pohne ich svedomím a aspoň trocha sa zahanbia. Takýto postup vyučujúceho stačí, aby iní žiaci v jeho triede boli povzbudení k väčšej usilovnosti.

1. Dôvody zadávania domácich úloh žiakom

Hovorí sa, že domáca úloha je pokračovaním školského vyučovania s tým rozdielom, že sa uskutočňuje na inom mieste a v iných podmienkach. Podporuje nadobudnutie nových poznatkov, osvojenie si náuky. Ten vyučujúci, ktorý nedáva žiadne domáce úlohy, účastníkom obmedzuje úroveň náuky na minimum. Preto domáca úloha sa stala súčasťou organizovaného vyučovania na školách. V odborných predmetoch, akými sú matematika, fyzika alebo cudzí jazyk nemôžu sa účastníci zaobísť bez domácich úloh. Pretože bez cvičenia, bez vštepovania do pamäti a bez stáleho opakovania v domácom prostredí sa proces vyučovania stáva nedostatočným. Zadané úlohy sú pre tieto odbory takpovediac druhou nohou školského učenia a keď táto noha je nevládna, potom účastník iba s námahou napreduje. Ak žiak sa veľkoryso dišpenzuje od napísania domácich úloh, v krátkom čase zistí, že nestačí viac držať krok s ostatnými spolužiakmi. V tejto súvislosti treba dodať, že aj vyučovacie predmety, ktoré nepatria medzi odborné sú nemysliteľné bez domácich úloh, lebo aj tie sa usilujú prehĺbiť poznatky, osvojiť si zručnosť.

Zadanie domácej úlohy na náboženskej výchove by sme na rozdiel od ostatných predmetov mohli prirovnať k putovným topánkam, ktoré pomáhajú napredovať.

Vo vyšších ročníkoch, ako aj na gymnáziu, namiesto domácej úlohy by sa mohla požadovať duchovná práca vykonaná doma. Preto nech sa aj v náboženskej výchove vytvorí priestor pre domácu úlohu.

2. Didaktická funkcia a povaha domácej úlohy

Domáca úloha v náboženskej výchove:

a) má vyučovania spájať;
b) má sa podávať rozmanitým spôsobom;
c) podáva sa v primeranej miere a pravidelne;
d) podáva sa jasne a v pravom čase;

a) Domáca úloha má vyučovania spájať

Domáca úloha má retrospektívny charakter a vyžaduje predovšetkým činnosť, v ktorej si účastníci cvikom osvojujú niečo konkrétne, napríklad memorovanie, činnosť, pomocou ktorej si upevňujú, prehlbujú a ohraničujú učebnú látku.

Zadanie úloh si vyžaduje činnosť zhromažďovania a činnosť na zbieranie informácií pomocou ktorých sa v nasledujúcej hodine tvorí proces vyučovania.

K zhromažďujúcej činnosti patrí napríklad:

- aby si účastníci vyhľadali výstrižky z časopisov a novín (obrazy/texty) k danej téme (môže sa to robiť s CD, kazetami, hudbou a piesňami);
- účastníci urobia malú anketu v okruhu známych;
- účastníci zistia príslušný text v učebnici,

ktorý sa hodí k téme.

Zhromažďovanie informácií sa môže uskutočniť nasledovným spôsobom:

- účastníci si z lexikónu prečítajú odsek, ktorý pojednáva o danom filozofickom a teologickom pojme, ďalej si prečítajú čo sa píše o dôležitej osobnosti a urobia si krátke poznámky do zošita;
- účastníci si z určenej knihy prečítajú istú udalosť, dejiny, alebo opis;
- účastníci podajú isté biblické miesta s pripojenými otázkami na uváženie;
- účastníci si viac osvojujú určité výsledky či poznatky z predchádzajúcich hodín, robia to pomocou zošitu alebo knihy, pretože sa tieto poznatky používajú v nastávajúcich hodinách.

Môže sa stať, že pre žiakov, ktorí sú ináč veľmi šikovní, sa domáca úloha stáva rutinovým povinným cvikom, aby si tak krátili voľný čas. V domácich úlohách sa musí realizovať aj funkčný zreteľ a to takým spôsobom, že sa úlohy dané na vyučovaní stávajú aktivitou.

Domáca úloha sa nesmie vnímať ako dodatok alebo ako úvodná informácia v rámci vyučovacej hodiny. Skôr sa úloha vníma ako súčasť celkového vzťahu s vyučovacím procesom, v ktorom sa úloha požaduje a zadáva. Žiaľ úloha sa vníma notoricky: vždy na začiatku hodiny sa požaduje, aby účastníci ukázali úlohu a na konci vyučovacieho procesu sa úloha zadáva. Ak je úloha naozaj organicky spojená s vyučovacím procesom, tak sa úloha bude požadovať napríklad uprostred hodiny, kedy úloha vecne a do istej miery motivačne patrí do výkladu. Napríklad v súvislosti s konkrétnou biblickou udalosťou sa ako úloha podáva vysvetlenie istých biblických pojmov). Z toho dôvodu nemožno súhlasiť, aby sa na náboženskej výchove nezadávali úlohy, pretože hodina náboženskej výchovy pripadá na stredu a v stredu sa ani na jednej hodine nedávajú úlohy.

b) Domáca úloha sa má podávať rozmanitým spôsobom

Na rozdiel od iných odborných predmetov, na vyučovaní náboženstva na základe svojich osnov, svojho obsahu a danej dispozícii, vyučujúci môže pri zadávaní úloh uplatniť isté striedanie. Aj tu platí *variatio delectat*, čo na účastníkov môže pôsobiť povzbudzujúco a podnetne.

Pretože nie je dobré, keď každý účastník sa trápi so všetkým, všetko má zvážiť a o všetkom má uvažovať. Zvyčajne zadanie úlohy má buď retrospektívny alebo propagačný smer. A úlohu má oživiť konkretizácia, to predpokladá početnú možnosť variácií. A to účastníkom pomôže pri plnení svojej úlohy. Kvôli pestrosti, kvôli zmene, môže sa takáto zadaná úloha predstaviť. Napríklad biblickú udalosť o milosrdnom samaritánovi možno predstaviť kresbou: presne podľa biblického podania, iný ju predstaví v ďalšej možnej udalosti, ďalší nakreslí tú istú biblickú udalosť v dnešných podmienkach, a zasa iný nakreslí udalosť súčasného milosrdenstva na základe biblickej udalosti.

c) Domáca úloha sa podáva v primeranej miere a pravidelne

Časový rozsah, ktorý potrebujeme na zrealizovanie domácej úlohy z náboženskej výchovy, by mal mať únosné hranice. Nechceme konkurovať čo do náročnosti „ťažkých odborných predmetov“ a na náboženskej výchove klásť na účastníkov ťažké bremeno. Napríklad pre piaty a šiesty ročník na napísanie domácej úloh stačí spravidla desať minút. Samozrejme domáce úlohy – v každom prípade v nižších ročníkoch - by mali byť prirodzenejším úzusom. „Žiadna domáca úloha“ by nemala byť zriedkavou výnimkou. Iná skúsenosť je vo vyšších triedach. Tu sa úloha chápe z toho hľadiska, že žiaci majú na základe svojich poznámok v zošite, prípadne textov knihy alebo pracovného listu, byť informovaní o podstatných výsledkoch poslednej hodiny a môžu podať o tom informácie.

d) Domáca úloha sa zadáva jasne a v pravom čase

Úloha sa zadáva „v pravom čase“ a to tak, aby to účastníci vnímali. V opačnom prípade zadanie úlohy padá do unaveného poľa vnímavosti – pozornosti. V prípade žiakov si zadanie úlohy zapíšu do poznámkových zošitov.

Úloha má sa „jasne“ podávať. Nemá sa požadovať, aby sa žiaci iba niečo ústne naučili. Je potrebné, aby si to aj písomne zaznamenali, skôr si to zafixujú v pamäti U žiakov v nižších ročníkoch je to nevyhnutné ale aj vo vyšších ročníkoch písomné zaznamenanie nie je zbytočné U menších žiakov sa odporúča, aby sa im úlohy diktovali do zošita a aby si ich opakovali jeden pred druhým.

Týchto niekoľko praktických rád nech poslúži každému praktikantovi, ktorý bude v škole katechizovať.

Ján Kuboš, špirituál

Mons. ThDr. Ján Jalovecký

1894 - 19

Ján Jalovecký sa narodil 7. februára 1894 v Podkriváni v novohradskej župe, dnes je to okres Lučenec. Jeho otec sa volal Ján, bol obuvníkom a zároveň aj roľníkom, hospodáril na malej výmere ornej pôdy. Matka Mária rodená Fridrichová pracovala v domácnosti. Rodina Jaloveckých bývala v Podkriváni, číslo domu 66. Pokrstený bol v miestnom farskom kostole sv. Martina 11. februára 1894. Rodičia sa svojim deťom venovali s veľkou láskou a viedli ich v láske k Bohu a blížnym. Dobré kresťanské prostredie farnosti, v ktorom rodina Jaloveckých žila, blahodarne pôsobilo na zdravú kresťanskú formáciu malého Janka.

Ľudovú školu navštevoval v rodnej obci (1900–1906), v roku 1907 odchádza študovať na osemročné gymnázium do Lučenca. Dokonca ako jediný z triedy zložil aj maturitnú skúšku z gréckeho jazyka s výborným prospechom. Štúdium na gymnáziu úspešne ukončil maturitnou skúškou 10. júna 1915. Vo všetkých predmetoch dosiahol výborný prospech. Po maturite nastúpil do diecézneho seminára v Rožňave, kde študoval v školskom roku 1915/16 prvý ročník. Po absolvovaní prvého ročníka teologických štúdií a na odporúčanie predstavených seminára, ho diecézny biskup Ľudovít Balás de Sipek poslal na ďalšie štúdiá do Viedne na Pázmaneum. Tu si rozšíril svoje teologické vedomosti, zdokonalil sa v nich a získal akademickú hodnosť doktora teológie.[1]

Po úspešnom absolvovaní teologického štúdia sa vrátil z Viedne do Rožňavy, kde bol aj vysvätený za kňaza 26. októbra 1919 v katedrále Nanebovzatia Panny Márie spomínaným biskupom.[2] Jeho prvým kaplánskym miestom na krátky čas bola rodná obec. V roku 1920 sa stal aktuárom a archivárom na biskupskom úrade v Rožňave a zároveň katechétom na dievčenskej škole. V roku 1925 ho biskup Jozef Čársky ustanovil za špirituála v kňazskom seminári a súčasne za profesora biblika a pedagogiky. Neskoršie v rámci pastorálky prednášal aj liturgiku a liturgický spev. V rožňavskom seminári pôsobil až do roku 1938. V tom čase patrí medzi hlavných spolupracovníkov časopisu *„Duchovný Pastier“*. Popri pedagogickom účinkovaní v kňazskom seminári pôsobí aj ako moderátor kňazov Stálej poklony Sviatosti oltárnej v diecéze.[3]

V prostredí kňazstva Rožňavskej diecézy, kde silne prevládal maďarský duch, sa dôsledne držal slovenskej reči a u bohoslovcov i mládeže udržiaval slovenské povedomie. Vo svojej kňazskej práci sa zvlášť venoval mládeži. Významnou bola jeho práca v katolíckom skautingu.

Po Viedenskej arbitráži 2. novembra 1938 došlo k pripojeniu celého južného Slovenska k Maďarsku. Už 5. novembra Ján Jalovecký odišiel spolu s jedenástimi bohoslovcami do seminára v Spišskej Kapitule. A hneď v tomto študijnom roku 1938/39 bol ustanovený za profesora pastorálnej teológie a roku 1939 bol vymenovaný za vicerektora Kňazského seminára. Za svoju záslužnú prácu bol odmenený titulom pápežský komorník. Spišský biskup Ján Vojtaššák ho 19. júla 1940 inkardinoval do svojej diecézy dekrétom č. 2012/1940. Vtedy uviedol, že okrem slovenčiny ovláda i maďarský a nemecký jazyk. V tomto čase seminár nemal systemizované miesto profesora pastorálky, biskup vyriešil jeho hmotné zabezpečenie tým, že ho 10. októbra menoval sídelným kanonikom Spišskej Kapituly. 17. októbra 1940 bol inštalovaný ako X. kanonik katedrálnej kapituly.[4] Išlo o veľké vyznačenie, nakoľko nebolo zvykom, aby taký titul dostal kňaz pochádzajúci z inej diecézy.

Spišská Kapitula i Spišské biskupstvo získali tým človeka, ktorý ovplyvnil v mnohom ďalší ich život, stal sa profesorom kňazského seminára a naplno sa zapojil aj do života Spišskej diecézy. Bol aj riaditeľom Liturgického centra pri Ústrednej katolíckej kancelárii. Výchovné vlohy Mons. ThDr. Jána Jalo-

veckého boli dôvodom aj jeho menovania za riaditeľa internátu pri biskupskej Preparandii – Učiteľskej akadémii v Spišskej Kapitule, ktorý sa stal 1. októbra 1942. Jeho vzťah k mládeži charakteristicky vyjadrovala prezývka „priateľ dietok".

24. februára 1944 postúpil v kanonickej hodnosti na liptovského archidiakona a 29. februára bol inštalovaný ako IX. kanonik. V roku 1945 sa stal aj viceoficiálom Spišského diecézneho súdu. To sa však už na Seminár i Učiteľskú akadémiu valili ťažké časy, ktoré vyvrcholili v roku 1950, keď obe tieto ustanovizne boli zrušené a ich predstavitelia prenasledovaní, väznení, bohoslovci internovaní a bol im znemožnený prístup ku kňazstvu. Pred nimi ho dobrotivý Pán uchránil. Na sviatok sv. Tomáša Akvinského sa podávala na večeru údená tlačenka. Táto sa mu stala osudnou. Na druhý deň mal kázať v Spišskom Podhradí na odpust sv. Jána z Boha, lebo roku 1950 bolo 300 rokov od príchodu milosrdných bratov do Spišského Podhradia. Kázať už nemohol, lebo včas ráno v horúčke ho previezli do Levoče do nemocnice, kde zomrel 10. marca 1950.[5] Pochovaný je v krypte spišskej katedrály pod presbytériom. Používal pseudonym Podkrivanský a Podpoľanský.[6]

Treba povedať, že v osobe Mons. ThDr. Jána Jaloveckého sa stretávajú viaceré smery pohybu liturgického hnutia v Európe. On sám bol napojený na činnosť rakúskeho liturgického hnutia. V rámci Československej republiky sa kontaktoval aj s liturgickým hnutím vychádzajúcim z benediktínskeho kláštora Emauzy v Prahe a taktiež s dominikánskym centrom na Morave v Olomouci a na Velehrade, kde sa stretávali na všeslovanských zjazdoch. Toto všetko spolu so slovenským národným cítením ho viedlo k usilovnej práci na rozvoji liturgického hnutia v rožňavskom seminári medzi bohoslovcami i k vydávaniu potrebných liturgických príručiek a pomôcok.

V roku 1935 sa mu podarilo vydať *Rímsky misál – omšová kniha Cirkvi svätej* nákladom tlačiarne sv. Alžbety v Košiciach. Ide o latinsko-slovenský nedeľný misál v malom vreckovom formáte koženej väzby. Tak mohol napomáhať vedomej, činnej a zbožnej účasti veriacich na sv. omši a súčasne mohol byť aj študijnou pomôckou pre záujemcov o posvätnú liturgiu.[7] Z toho istého roku pochádza i článok *Význam trnavskej univerzity pre liturgiu Cirkvi.* V roku 1952 bol vydaný kompletný *„Misál latinsko-slovenský",* ktorý bol celoživotným dielom Jána Jaloveckého. Hoci v tom čase už bol po smrti, jeho práca bola už nejaký čas uložená bokom v zásuvkách Spolku sv. Vojtecha v Trnave. Je poľutovaniahodné, že táto kniha bola vydaná bez mena autora prekladu, čím sa zapríčinilo ukradnutie diela autorovi.[8] Najvýznamnejším liturgickým dielom, na ktorom sa podieľal ako člen liturgickej komisie, a ktoré je dodnes na Slovensku neprekonané, bol *Jednotný katolícky spevník.* Vtedy sa ukazovalo ako nutné ujednotenie liturgického spevu.[9]

Keď prišiel na Spišskú Kapitulu, stanovil si program liturgickej obnovy: najprv obnoviť Spišský Sion – katedrálu sv. Martina, seminár, učiteľskú akadémiu, stredné školy a napokon jednotlivé farnosti. Obnova mala spočívať predovšetkým v dodržiavaní všetkých rubrík podľa rímskych zvykov, nie podľa miestnych ostrihomských zvyklostí, na ktoré nebolo pevných liturgických pravidiel. Každý mal vedieť, čo a kedy má robiť. Klerici sa mali naučiť asistovať, aby sa nemotali. Na bohoslužbách asistovali vždy skutoční diakoni. Od roku 1941 sa takto naplno slúžilo v Spišskej Kapitule. Svojím prístupom si Ján Jalovecký získal srdcia a nadšenie klerikov i ostatných kolegov - profesorov. Totiž zrazu bolo každému jasné, čo, ako a kedy v liturgii nasleduje. Na takýchto bohoslužbách sa používal len gregoriánsky chorál. Predtým sa spieval len v advente, veľkom pôste a Veľkom týždni. Zo začiatku sa spievalo z chóra, časom si schóla našla svoje miesto v sanktuáriu blízko oltára. Od roku 1938 viedli v predspievaní rožňavskí klerici, pretože mali za sebou už nejakú gregoriánsku tradíciu. No čoskoro sa podučili i spišskí klerici. Ako príručku používali *Liber usualis* Descleého vydania s notáciami solemských benediktínov. Prešovský rozhlas raz ročne vysielal takúto gregoriánsku omšu z dómu sv. Martina v Spišskej Kapitule.[10]

Jeho veľkým, priam revolučným činom bolo to, že v katedrále sv. Martina na konventuálnej sv. omši v nedele sa spieval gregoriánsky chorál a celebrantovi sa asistovalo rímskym rítom, čím sa zanechal ostrihomský rít. Po zrušení kňazských seminárov v roku 1950 jedine spišskí bohoslovci sa mohli zúčastniť asistencie s českými bohoslovcami, lebo oni všetci už vedeli asistovať podľa rímskeho spôsobu. Nové liturgické spôsoby spevu a asistencie preberal od benediktínov z Belgicka, ktorí pápežským úradom v Ríme boli poverení reformou gregoriánskeho spevu. Sám presadzoval zásadu, kto nevie spievať je to defectus vocationis. Veľmi si obľúbil nemeckého liturgistu Pia Parscha a jeho novátorské hnutie. Sám chcel presadiť ešte pred Druhým vatikánskym koncilom, aby kňazi mohli koncelebrovať s biskupom aspoň na Zelený štvrtok pri svätení olejov.[11]

Na pestovanie liturgického spevu vznikol krátko po príchode Jána Jaloveckého na Spišskú Kapitulu v roku 1939 *Liturgický krúžok sv. Gregora Veľkého,* ktorého program presiahol rámec vlastnej seminárnej výchovy, lebo krúžok vydával časopis *Svetlo – časopis na zveľaďovanie liturgického hnutia na Slovensku,* ktorý sa distribuoval po celom Slovensku a vydal aj sériu liturgických zošitov (*Krása našich bohoslužieb* – v dvoch vydaniach 1940, 1944*;* spolu s T. Vojtaššákom *Kňazská vy*

sviacka; Sborová omša – v dvoch vydaniach 1941, 1943*; Prehľad rímskeho psaltéria).* Časopis bol stavaný skôr pre inteligenciu a liturgické zošity pre ľud. Liturgický krúžok vlastnil i vlastnú knižnicu, ktorá obsahovala asi 200 zväzkov kníh.[12]

Zodpovedným redaktorom tohto časopisu bol práve Ján Jalovecký. Prof. Hanus o tomto časopise hovorí: „Liturgický časopis znamená novú fázu vo vývoj nášho náboženského života. Prichádza dosť neskoro, s poslednými vlnkami tohto mohutného európskeho pohybu liturgického, ale to už býva slovenským osudom. Ešte ono vykoná u nás svoje poslanie. Znamená nové poznanie, novú lásku, nový program. A tomuto sa treba len tešiť. Dá Pán Boh, že sa *„Svetlo“* prebije, že prispeje hodným kusom k slovenskej duchovnosti. Tento proces sa však ešte nekončí. Ba, znamená len začiatok niečoho. *„Svetlo“,* ako píše redaktor Jalovecký, si musí všímať mnohých vecí, ktoré organicky súvisia s liturgiou: Písma svätého, kresťanského umenia, liturgickej hudby a spevu. Teda má byť tiež materským časopisom niekoľkých oblastí. Kresťanské umenie! Liturgická hudba! Sú to u nás len skromné nedochôdčatá, pole neorané, púšť. No sústavným pestovaním aj ony sa rozvinú a dospejú v samostatné oblasti, ktoré budú potrebovať svoj osobitný časopis, aký majú v iných krajinách. Toť zákon vývoja. Ale to je ešte len perspektíva budúcnosti. Náboženský život slovenský sa rozvíja a čoraz viac diferencuje. Netreba to želieť, ale sa tešiť a pomôcť s celý mladým elánom k jeho dospievaniu.“[13]

Ako človek s citom, miloval prírodu a rád chodieval v spoločnosti na výlety do lesa, fotografoval, ale aj veľmi rád prichádzal medzi mladých bohoslovcov, keď šli na vychádzky. Medzi bohoslovcami hovorieval, že človek čo robí v živote, bude podobne robiť aj vo večnosti a vždy dodal: „Ja rád spievam, nuž budem blízko nebeských chórov aj v nebi.“

1 ZÁHURANEC, I.: *Profesor Ján Jalovecký – Pionier liturgického hnutia na Slovensku: Magisterско-licenciátna práca.* Lublin : Katolícka univerzita, 1997, s. 23-24.

2 ZÁHURANEC, *Profesor Ján Jalovecký – Pionier liturgického hnutia na Slovensku,* 1997, s. 25.

3 ZÁHURANEC, *Profesor Ján Jalovecký – Pionier liturgického hnutia na Slovensku,* 1997, s. 27.

4 PETRUŠ, M.: *Osobnosti liturgie na Slovensku : Diplomová práca.* Spišské Podhradie, 2003, s. 12.

5 BUTKAY, J.: Kanonik mons. Ján Jalovecký. In: *Slovo zo srdca,* Ročník II., číslo 2, apríl 1995, s. 13.

6 PETRUŠ, *Osobnosti liturgie na Slovensku,* 2003, s. 11-13.

7 PETRUŠ, *Osobnosti liturgie na Slovensku,* 2003, s. 18-19.

8 PETRUŠ, *Osobnosti liturgie na Slovensku,* 2003, s. 19-20.

9 Archív RKBÚ v Spišskej Kapitule: ZUBKO, P.: *Mons. Ján Jalovecký (1894-1950) – osobnosť slovenského liturgického hnutia,* 1998, s. 1.

10 Archív RKBÚ v Spišskej Kapitule: ZUBKO, P.: *Mons. Ján Jalovecký (1894-1950) – osobnosť slovenského liturgického hnutia,* 1998, s. 3.

11 BUTKAY, J.: Kanonik mons. Ján Jalovecký. In: *Slovo zo srdca,* Ročník II., číslo 2, apríl 1995, s. 13.

12 Archív RKBÚ v Spišskej Kapitule: ZUBKO, P.: *Mons. Ján Jalovecký (1894-1950) – osobnosť slovenského liturgického hnutia,* 1998, s. 3.

13 PETRUŠ, *Osobnosti liturgie na Slovensku,* 2003, s. 22-23.

Milan Kerdík

Čo sa stalo, prihodilo...

„Ježišu, Bože útechy,
daj nebo našim zosnulým,
veď oni túžia po tebe,
by ťa chválili naveky. Amen.

Náš Pán si k sebe v posledných dňoch povolal nám blízkych ľudí, ktorí boli súčasťou života na Spišskej Kapitule – **Vdp. Jozefa Vrbovského, vdp. Štefan Kupčov**. Zvlášť pamätáme na nášho pána profesora **Mgr. Jána Horníka**, ktorý prežil s bohoslovcami niekoľko rokov vzácne chvíle na prednáškach slovenského jazyka a učil nás láske k materinskej reči. Za všetkých týchto vzácnych ľudí, ktorí si v živote pre Kristovo meno veľa vytrpeli, nech je Všemohúcemu Bohu chvála a vďaka. Dnes ťa Pane prosíme, aby si ich voviedol do Nebeského kráľovstva.

Requeiscat in pace!

Lektorát a akolytát

9. a 23. novembra 2005 prijali naši spolubratia štvrtého a piateho ročníka služby lektorátu a akolytátu od otca biskupa Mons. Eduarda Kojnoka, rožňavského diecézneho biskupa a Mons. Štefana Sečku, pomocného spišského biskupa. Povzbudení ich slovami, „aby aj naďalej pokračovali na ceste za Kristom“ im všetkým vyprosujeme požehnanie od Nebeského Otca, ktorý ich každého volá po mene. Podľa apoštolského listu pápeža Pavla VI. lektor je riadny čitateľ Božieho slova a akolyta je riadny rozdávateľ svätého prijímania. Uchádzači o diakonát a kňazstvo musia najprv prijať spomínané ministériá.

rožňavskí bohoslovci s biskupom

spišskí bohoslovci s biskupom

Návšteva katedrálnej knižnice

V jedno popoludnie sme skupina bohoslovcov s miestnym kapitulským pánom farárom Štefanom Vitkom, s kapitulským archivárom Mgr. Vladimírom Olejníkom a so znalcom Svätého Písma, profesorom Františkom Trstenským vstúpili do nie veľmi často navštevovanej a tak známej časti katedrálnej knižnice. Uchvátení veľkým dedičstvom, ktoré tu zanechali generácie pred nami sme strávili niekoľko chvíľ prehliadaním a skúmaním toho, čo nám ponúkali regále knižnice. Množstvo kníh z oblasti filozofie, biblika, morálky, dogmatiky...a množstvo rozličných časopisov ponúklo všetkým rozšírený obzor i obdiv toho, čo skrýva toto úchvatné miesto knižnej tvorby minulých storočí.

Mikulášsky večierok

„Kde bolo, tam bolo, bolo raz jedno Kráľovstvo FOFA...“ Všetci jednoznačne vieme o čom je v tomto prípade reč. V nedeľu 4. decembra 2005 sa už tradične aula ozývala smiechom, hudbou a dobrou náladou. Eufóriu v publiku spôsobil Mikulášsky večierok tretieho ročníka, ktorý nás vtiahol do krajiny rozprávok kde vládol kráľ a jeho synovia. Nechýbali na ňom ani otcovia biskupi Štefan Sečka a Andrej Imrich. Celý večer bol plný zábavy a na jeho záver prišiel medzi všetkých Mikuláš. Ukázal svoju štedrosť a tak sme odchádzali s balíčkami plnými sladkostí. Za úžasný nedeľný večer ďakujeme tretiemu ročníku a už sa všetci tešíme, že na rok príde Mikuláš opäť.

správy pripravil Michal Janiga

Čo sa stalo, prihodilo

LOGOS
v gréckej filozofii a u evanjelistu Jána

Čo značí logos pre filozofiu a pre evanjelistu? Vnímajú ho spoločne a rovnako? Prečo dávam do súvisu filozofov s apoštolom Jánom? Ako dobre vieme, tak Ján svoje evanjelium písal v Efeze a v jeho prológu nájdeme práve zmienku o Logose. A aký to má súvis s filozofiou? Približne niekedy pred 500 rokmi presne na tom istom mieste istý Herakleitos písal o tomto princípe vo svojom diele *O prírode*. A tak si kladiem otázku, či Ján nebol trošku ovplyvnený práve týmto gréckym mysliteľom. Pravdepodobne mal aj svojho pisateľa - Prochora, ktorého môžeme zaradiť medzi filozofov. A tak by mohlo byť celkom možné, že poznal aj herakleitovskú školu spolu s celým jej učením. Je ťažko sa dopátrať po 2000 rokoch ako to bolo, ale pre nás je dôležitý fakt, e jeho text je iste inšpirovaným. Ja sa chcem len pozrieť na staroveké vnímanie tohto princípu a zároveň aj jeho vyvrcholenie v texte u Jána, ktorý sa číta práve vo Vianočnom období.

Ako prvý tento pojem použil už spomínaný Herakleitos. A ako to bolo? Za podstatu všetkého považoval večné dianie, v ktorom tento svet nestvoril nijaký boh a nijaký človek, ale vždy bol a bude večne živým ohňom, do istej miery vyhasínajúcim. Lenže zároveň aj podliehajúci istej sile poriadku platiaceho v ňom. A tak istý vnútorný rytmus, ktorý tam podľa neho je, nazýva logosom, čiže rozumom sveta. Tento princíp je pre nás nepochopiteľným. Logos je večný a nechápu ho ľudia ani predtým, akoby o ňom prvý raz počuli, ani potom ako už mali možnosť o ňom počuť. Všetko sa deje podľa neho. Aký je význam tohto pojmu logos a aký jeho konkrétny vecný obsah? Predovšetkým si musíme uvedomiť, že Herakleitos používa tento termín vo viacerých významoch, ktoré boli známe a bežné už v jeho dobe. Má mnoho významov ako: „ slovo, reč, rozumné slovo, rozumná reč, náuka, teória, dokonca aj správa, či povesť ako i sláva“. O logu hovorí ako o filozofickom pojme a uvádza aj jeho dva základne atribúty, ktoré navzájom súvisia: „ je večný“ a „ všetko sa deje podľa neho“. U Herakleita nestojí na počiatku sveta žiadna materiálna substancia, aká bola u prvých filozofov, ale on tu kladie večný logos, podľa ktorého sa všetko deje na základe sporu a nevyhnutnosti. V dôsledku toho, že je to dialektický zákon jednoty a boja protikladov je spoločný všetkým veciam a všetky veci sa dejú podľa neho, tvorí tiež súhrn všetkých vecí, čiže vytvára istú jednotu. A takto dokazuje svoje tvrdenie, že je zo všetkého jedno a z jedného všetko. Nakoniec dochádzame k tomu, že logos má mnohé atribúty patriace bohu, ale podľa neho aj boh je aktívnou súčasťou všetkých vecí.

Bol Herakleitos z Efezu jediným, kto spomína tento „božský princíp logos“? Nie. Stretávame sa s ním opäť o storočie neskôr v helenistickej filozofii u stoikov. K terminológii slova „stoická“ asi len toľko, že „stoa“ je pomenovaná podľa miesta svojej školy „pestrej haly“ (stoa poikile) v Aténach. Stoici boli materialistami, lebo za skutočné považovali len to, čo je vnímateľné zmyslami. A tak aj vývoj všetkého vysvetľujú materialistický. Spomínajú akýsi rozum, či logos sveta, ktorý je akýmsi prvoradým prvkom sveta, má dušu a je plný energie. Skladá sa zo zvláštnej matérie, veľmi jemnej a veľmi tvárnej, ktorá môže preniknúť všade. A aká je úloha logosu? Pri jeho pôsobení v matérii má za cieľ dokonalosť sveta. A tak čo sa stalo, že ich materializmus sa stal pre nich samých panteizmom?

Približne 20 rokov pred narodením Ježiša Krista v egyptskej Alexandrii svetlo sveta uzrel židovský filozof Filón z Alexandrie, ktorý sa stal otcom náboženskej filozofie. Získal znalosti z filozofie a zo Svätého písma, no a neskôr sa stal rabínom. Nechcem sa zaoberať celým jeho učením, ale len tým čo je dôležité pre našu tému. Jeho učenie o Logose nie je už len nejakým tápaním po nejakej neurčitej sile, alebo

ako ho vnímali helenisti. Filón vložil do učenia o Logose už aj niečo náboženského. Logos je preňho idea ideí, sila síl, najvyšší z anjelov, Boží zástupca a vyslanec, prvorodený Boží syn, druhý Boh, je múdrosťou a rozumom Boha, cez neho je stvorený svet a on je dušou sveta, ktorá všetko oživuje. Môžeme vidieť akési premostenie, to že tento princíp, ktorý u neho dostáva už osobnejší charakter je akýmsi mostom medzi Bohom a svetom. Je akýmsi medzistupňom, či medzičlánkom. Tu môžeme badať istý druh novoplatonizmu. Keďže dobre vieme, že bol Židom a je aj jasné, že sa opieral o zjavené písma svojho ľudu. Čo však urobil, bolo to, že ich začal interpretovať v duchu gréckej filozofie. Ale myšlienkový obsah zjavenia ostáva vždy dosť silný na to, aby sa zjavenie nielen nenechalo prekrútiť, ale aby naopak ono pretĺmočilo filozofickému mysleniu predstavy novoplatonizmu, ale i židovskej filozofie.

A tu prichádza na scénu samotné kresťanstvo, ktoré ponúka filozofii nový základ. Helenistická kultúra ponúkala svojský pohľad na svet, vo svojom zornom uhle pohľadu. Kresťanská filozofia vznikala výlučne v spojitosti s helenizmom a ukázala sa ako dobre usporiadaný systém, ktorý vedel do seba pojať i klasické grécke uvažovanie. A ako apoštol svätý Ján vníma grécky pojem „Logos“ ? U neho tento pojem je ako synonymum k viacerým pomenovaniam, no za to s rovnakým obsahom. Tu už niet materialistického významu, či panteistického, ale v plnom zmysle nadobúda teologický charakter obsah tohto slova. Vraví tu o Božom Synovi, ako o pravom Bohu a toto božstvo veľmi jasne dosvedčuje vo svojom prológu. V osobe Ježiša Krista vidí nielen Bohočloveka evanjelií, ale mu priznáva aj kozmickú prirodzenosť. Vidí v ňom kráľa celého vesmíru, jeho prítomnosť vo svete od jeho počiatku až po koniec časov. Poznáva ho ako prvotnú príčinu všetkého. Výraz „Logos“ bol známy už aj v starozákonných knihách a to v múdroslovných a v knihe žalmov. Je možné badať istú spojitosť medzi Filonóm a Jánom, ale nie až tak úplne. Kým podľa Jána je Logos pravým Bohom a osobou, tak podľa Filóna je princípom toho, čo je medzi Bohom a nami. Z mena Logos plynie istý sylogizmus, ktorý znie, že: Božská osoba, ktorá má takú vlastnosť, ktorá sa vzťahuje na rozum, pochádza z rozumu. Synovi, ako božskej osobe, je vlastné, že má vzťah k rozumu. Teda Syn pochádza cestou rozumu.

Iba Synovi v Bohu je vlastné, že má vzťah k rozumu a to jedine preto, že vychádza z rozumu. Dáva sa mu pomenovanie Logos v zmysle vlastného mena, ktoré vyjadruje zvláštny a osobný vzťah k rozumu. Písmo menuje len Syna menom „Logos“. Ide o zvláštne označenie druhej osoby božstva a ide o poznávacie označenie, v ktorom je vyjadrená podstata.

Už z terminológie vieme, čo značí tento pojem, tak potom ak myslenie a reči vychádzajú z rozumu, ktorý je ich koreňom, tak potom ústne slovo chce navonok vyjadriť a ďalším ľuďom zdeliť duchovné slovo, duchovné poznanie, ktoré považuje v sebe za vnútornú reč, čo je značným je to, že ústne slovo nikdy nie je schopným úplne vyjadriť duchovné poznanie. A tým sa ukazuje fakt, že potom pri duchovnom myslení sa uskutočňuje opravdivý spôsob duchovného plodenia.

Ako sme mohli vidieť, že nie je možné urobiť akýsi uzáver a povedať, či Ján naschvál alebo nie použil tento pojem z gréckej filozofie, aj keď mu dal teologický rámec. Dôležitým faktorom pre nás je, že evanjelista v Logose nevníma len niečo neurčité, ale chápe ho ako Božieho Syna, ako to skrz čo Boh Otec zasiahol do dejín sveta už na začiatku ich písania, keď vyslovil slovo-logos: „ Staň sa... Na počiatku bolo Slovo a Slovo bolo u Boha a to Slovo bol Boh. Ono bolo na počiatku u Boha. Všetko povstalo skrze neho a bez neho nepovstalo nič z toho, čo povstalo.“ (Jn1, 1-4)

Marcel Šefčík

Použitá literatúra:

FRANKOVSKÝ, A.: Náuka o Trojici. *Spišské Podhradie : Kňazský seminár biskupa Jána Vojtaššáka, 1992.*

HIRSCHBERGER, J.: Krátke dejiny Filozofie. *Trnava : Dobrá kniha, 1999.*

MARTINKA, J.: Predsokratovci a Platón. *Bratislava : EPOCHA, 1970.*

MASTROBERTI, S.: Stručné dějiny filozofie. *Praha : Knižný klub, 2000.*

STARÍČEK, I.: Kozmológia. *Bratislava : LÚČ, 1995.*

ŠPAŇÁR, J.: Herakleitos z Efezu. *Bratislava : Tatran, 1985.*

ŠPORT

Hokejová liga v seminári

Poradie obľubenosti v športoch vyhral jednoznačne hokej. Nie ten ľadový, ale pozemný v telocvični , s loptičkou. Pravidelné vysvietená telocvičňa poskytovala pohľad na hokejové zápolenia bohoslovcov i na populárnoť tohoto športu. Do súťaže sa zapísalo spolu 5 mužstiev s túžbou popasovať sa o titul majstra.

Prvý ročník tejto súťaže podľa očakávania priniesol dramatický začiatok. Aj keď bolo od počiatku jasné kto bude obývať vrchné a kto spodné poschodia, priebeh zápasov nie vždy poukazoval na jednoznačnú úlohu favoritov. Podľa očakávania body si delili prvé tímy Colorado, Otawa, a Detroit, každy so stratou dvoch bodov. Víťazstvo Otawy nad Coloradom rozdielom triedy dalo tušiť jednoznačný priebeh súťaže. Avšak keď „lavíny“ z Colorada získali cenné dva body z Detroitu a následne to bol Detroit, ktorý získal „skalp“ suverénnych senátorov z Otawy bolo po unáhlených prehláseniach o nezáživnosti a jednoznačnosti ligy. Začala to potvrdzovať ožívajúca divácka kulisa, oceňujuca potleskom nádherne akcie na obidvoch stranách. Strhujúca atmosféra vytvorená potleskom, spevom a skandovním pripomínala tú z Madison Square Garden, v ktorej sídli jeden z najbohatších klubov New York Rangers. Do varu privádzal predovšetkým golostroj Otawy, ktorý nešiel pod 14 gólov na zápas a nastrieľal v doterajších zápasoch spolu 63 gólov. Právom jej patrí prvá priečka. Samozrejme to bolo oku lahodiace hokejové umenie Otawských utočníkov Mariána Hlavatého a Richarda Čižmára, či Jána Bystrianskeho z Detroitu a strhujúce výkony brankárov Petra Urbana z Minnesoty alebo Františka Zemenčíka zo St. Luis. Rovnako zaujali aj pozitívne výkony prvákov Martina Taraja a Janka Dubeckého z Colorada.

Samozrejme tímy zo spondej časti tabulky neskladali zbrane a bojovnoťou i zodpovedným plnením defenzívnych úloh ukazali svoju silu a chuť po víťazstve. Usporiadatelia sa vyjadrili o spokojnosti s doterajším priebehom súťaže, ktorý pokračuje podľa plánu. Všetci prajeme tímom uspešnosť a dúfame, že to bude naďalej v duchu fair play. Tešíme sa na záver súťaže, ktorá vyvrcholí v play off po skončení základnej časti.

DETROIT RED WINGS František Bebko, Ján Bystriansky, Peter Makačka, Jozef Holubčík(C)
MINESOTA WILDS Peter Urban(C), Michal Holík, Miroslav Ondrejka, Pavol Drdák Dominik Hamrách, Jozef Dobrovič
COLORADO AVALANCHE Gustáv Botúr, Ján Dubecký, Martin Taraj(C), Matúš Reiner, Juraj Cvoliga, Róbert Móres
OTAWA SENATORS Richard Čižmár, Mikuláš Grich, Marek Tomaga, Marián Hlavatý(C)
SAINT LUIS BLUES Ľuboš Laškoty(C), František Zemenčík, MartinChovanec, Ján Rimbala, Matúš Bašista

TABULKA
(prvý stĺpec-počet zápasov,výhry,remízy, prehry,skóre,body,2-výhra,1-remíza,0-prehra)

1.Otawa	5	4	0	1	78:42	**8**
2.Detroit	5	3	0	2	53:49	**6**
3. Colorado	3	2	0	1	30:29	**4**
4. Minesota	3	1	0	2	15:30	**2**
5. St.Luis	4	0	0	4	11:37	**0**

Zápasy:
Detroit-Minesota **9:4**
Colorado – Otawa **8:18**
St.Luis-Minesota **4:6**
Detroit-Colorado **10:13**
Detroit-Otawa **16:14**
Colorado-St.Luis **9:1**
Detroit-St.Luis **8:3**
Otawa-Minesota **17:5**
Otawa-St.Luis **14:3**

Juraj Cvoliga, športový referent

Správy

17. interdisciplinárny seminár

Na pôde Kňazského seminára biskupa Jána Vojtaššáka v Spišskej Kapitule sa v utorok 22. novembra 2005 konal už 17. interdisciplinárny seminár Znaky časov pod názvom Spravodlivosť vysluhovaná v pravde a láske. Podujatie v seminárskej aule otvoril rektor Kňazského seminára Mons. Jozef Jarab, ktorý na úvod okrem iného povedal: „Aby mohla Cirkev plniť poslanie, jej povinnosťou je ustavične skúmať znamenia časov a vysvetľovať ich vo svetle Evanjelia. GS 4“

Na podujatí odzneli prednášky právnikov zo Spišskej diecézy ale aj z ostatných miest Slovenska. Prednášky sa venovali týmto témam: Porovnanie trestného práva SR a Katolíckej cirkvi, Porušenie spovedného tajomstva a s tým súvisiace tresty, prepustenie z klerického stavu ako trest. V druhom bloku nasledovali tieto prednášky: Majetková tresná zodpovednosť, Teologicko – právne princípy práva veriacich na primeranú morálnu bezúhonnosť duchovných pastierov Cirkvi, Delikty klerikov proti osobitným záväzkom.

V apríli budúceho roku sa na Spiši pripravuje ďalší interdisciplinárny seminár Znaky časov, ktorý bude venovaný výročiu založenia Kňazského seminára, výročiu spišskej diecézy a jubileu spišského diecézneho biskupa Mons. Františka Tondru.

Rod Zápoľských a Spiš

V Kňazskom seminári biskupa Jána Vojtaššáka v Spišskej Kapitule sa v sobotu 3. decembra konala vedecká konferencia Spišského dejepisného spolku pod názvom Rod Zápoľských a Spiš. Program podujatia otvoril historik PhDr. Ivan Chalupecký. V programe odzneli prednášky K niektorým problémom výskumu najstaršej spišskej šlachty, Zápoľskí a Spiš do roku 1526, Manželská politika Hedvigy Zápoľskej a pod. Účastníci konferencie potom v následnej diskusii rozoberali viaceré problémy histórie.

Mariánska akadémia

**„Odtiaľ, kde slnko vychádza,
k najvzdialenejším končinám
nech zaznie pieseň Kristovi,
ktorý sa z Panny zrodil nám.“**

Požehnané Vianočné sviatky prežiarené svetlom Krista, ktorý prišiel na svet a Šťastný Nový rok 2006 Vám všetkým vyprosuje redakcia Brázdy.

spracoval: Pavol Jurčaga

Hľa, z púšte hlas už zaznieva,
čo všetku tmu z nás vyhostí;
vyžeňme znútra plané sny,
žiary nám Kristus z výsosti.

Preber sa, duša ťarbavá,
veď hriech ťa tlačí do zeme;
už nová hviezda skveje sa
a všetko zlo z nás vyženie.

Baránka nám Boh posiela
za naše viny splatiť daň;
s ľútosťou v slzách volajme:
zmiluj sa, Pane, odpusť nám.

A keď raz príde súdiť svet,
nech netresce nás podľa vín;
nech je nám Kristus v chvíli tej
pastierom dobrým, láskavým.

Sláva buď Bohu Otcovi,
víťazstvo jeho Synovi,
nech večná chvála zaznieva
aj Duchu Tešiteľovi. Amen

Hymnus ranných chvál
v adventnom období
do 16. Decembra.

„Odtiaľ, kde slnko vychádza,
k najvzdialenejším končinám
nech zaznie pieseň Kristovi,
ktorý sa z Panny zrodil nám."

Požehnané Vianočné sviatky prežiarené svetlom Krista, ktorý prišiel na svet a Šťastný Nový rok 2006 Vám všetkým vyprosuje redakcia Brázdy.